

PİYASA ANALİZİ ÇALIŞMALARI

SABİT TELEFON ŞEBEKESİNE ERİŞİM PİYASASI

Kamuoyu Görüşü
Alınmasına İlişkin Doküman

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

AĞUSTOS 2009, ANKARA

SEKTÖREL REKABET VE TÜKETİCİ HAKLARI
DAİRESİ BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	3
2.	RAPOR KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEN HİZMET	6
3.	SABİT TELEFON ŞEBEKESİNE ERİŞİM HİZMETİ	7
3.1.	İlgili Piyasa	7
3.2.	İlgili Ürün Piyasası	7
3.2.1.	Erişim ve Arama Hizmetleri	8
3.2.2.	Sabit Erişim ve Mobil Erişim	9
3.2.3.	Sabit Telefon Şebekesine Erişim Türleri	11
3.2.4.	Mesken Kullanıcıları ve Ticari Kullanıcılar	16
3.3.	İlgili Coğrafi Piyasa	17
3.4.	İlgili Piyasanın Tanımı	18
4.	İLGİLİ PİYASADA DÜZENLEME GEREKSİNİMİ	19
5.	PİYASA GÜCÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ	21
5.1.	Pazar Payı	21
5.2.	Kolayca Tekrarlanamayan Altyapıların Kontrolü	22
5.3.	Dengeleyici Alıcı Gücü	23
5.4.	Dikey Bütünleşme ve Kapsam Ekonomisi	24
5.5.	Gelişmiş Dağıtım ve Satış Ağları	25
5.6.	İleriye Dönük Değerlendirmeler	25
5.7.	Etkin Piyasa Gücünün Değerlendirilmesine Yönelik Sonuçlar	26
6.	ETKİN PİYASA GÜCÜNE SAHİP İŞLETMECİLERİN BELİRLENMESİ	26
7.	EPG'YE SAHİP İŞLETMECİYE GETİRİLECEK YÜKÜMLÜLÜKLER	28
7.1.	Erişim Sağlama Yükümlülüğü	31
7.2.	Toptan Hat Kiralama Hizmetini Sunma Yükümlülüğü	31
7.3.	Taşıyıcı Seçimi ve Taşıyıcı Ön Seçimi Yükümlülüğü	32
7.4.	Ayrım Gözetmeme Yükümlülüğü	33
7.5.	Şeffaflık Yükümlülüğü	33
7.6.	Referans Erişim Tekliflerinin Hazırlanması ve Yayımlanması Yükümlülüğü	34
7.7.	Tarife Düzenlemelerine Tabi Olma Yükümlülüğü	35
8.	EPG'YE SAHİP İŞLETMECİLERİN ve YÜKÜMLÜLÜKLERİN BELİRLENMESİ	36

1. GİRİŞ

Türkiye’de mevcut düzenleyici çerçeve, Kurumumuzun ilgili elektronik haberleşme pazarlarında etkin piyasa gücüne (EPG) sahip işletmecileri belirlemesini gerektirmektedir. Bu amaçla, Ülkemize özgü şartlara uygun şekilde ilgili piyasaların tanımlanması ve bu piyasalara ilişkin piyasa analizlerinin yapılarak etkin rekabet ortamının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi, alınması gereken tedbirler açısından önem arz etmektedir.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun (EHK) 6’ncı maddesinin (a) ve (ö) bentleri gereği elektronik haberleşme sektörüne yönelik pazar analizleri yapma, ilgili pazarı ve ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeci veya işletmecileri belirleme görevi Kurumumuza verilmiştir. Aynı Kanunun Geçici 1’inci maddesinde *“Bu Kanunda öngörülen düzenlemelerin yürürlüğe gireceği tarihe kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.”* hükmüne yer verilmektedir. 07.01.2007 tarih ve 26396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 6’ncı maddesinde yer alan *“Kurum tarafından tanımlanan ilgili pazarlara ilişkin pazar analizleri en geç üç yılda bir tekrarlanır.”* hükmünü içermektedir. Bununla birlikte 17 Ocak 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile anılan Yönetmelik’e eklenen Geçici 1’inci maddesindeki; *“Kurum tarafından 2005 ve 2006 yıllarında yapılan pazar analizlerine ilişkin alınmış olan kararlar, aksi yönde Kurul kararı olmadıkça 2009 yılı sonuna kadar geçerliliğini korur.”* hükmüne binaen Kurum ilki 2006 yılında gerçekleştirilmiş olan sabit telefon şebekesine erişim piyasasının tanımlanması ve EPG’ye sahip işletmecilerin belirlenmesine ilişkin çalışmanın ikincisini başlatmıştır.

Piyasa analizleri neticesinde ilgili piyasalarda bir veya daha fazla işletmecinin EPG'ye sahip olarak belirlenmesi durumunda Kurumumuz tarafından, söz konusu işletmecilere yönelik belirli yükümlülükler getirilebilecektir.

Kamuoyu görüşü alınmasına ilişkin işbu doküman ile Kurumumuzun “Sabit Telefon Şebekesine Erişim” hizmetlerine yönelik olarak piyasa tanımlamalarına ve söz konusu piyasanın rekabetçi düzeyi hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Kamuoyu görüşünün alınmasına ilişkin süre 11/09/2009 tarihinde başlayacak olup, bu dokümanda yer alan değerlendirmelere yönelik yorumlar ve öneriler 12/10/2009 tarihine kadar yazılı olarak ve e-posta ile aşağıda belirtilen adrese iletilmek durumundadır.

Yapılan değerlendirmelerle ilgili olarak her türlü yorum ve öneriye açık olunmakla birlikte, piyasa analizi çalışmalarında geri dönüşlerden azami şekilde istifade edilebilmesi için her bir yorumun veya önerinin dokümanda yer alan ilgili soru numarası referans gösterilerek gerekçeleri ile birlikte yazılması gerekmektedir.

Soruların cevaplanması aşamasında karşılaşılabilecek tereddütlerin açıklığa kavuşturulması için ftezel@btk.gov.tr / meozek@btk.gov.tr e-posta adreslerine başvurulabilecektir.

İşbu dokümana ilişkin olarak kamuoyundan alınacak yorum ve öneriler Kurumumuz internet sitesinde yayımlanabilecektir. Bu bakımdan, gönderilecek cevaplarda tarafların gizli kalmasını istedikleri ticari sır niteliğindeki kısımların belirtilmesinde fayda görülmektedir.

Alınan yorum ve önerilerin analiz edilmesini müteakip Kurumumuz, “Sabit Telefon Şebekesine Erişim Hizmeti” piyasasına ilişkin değerlendirmelerini gözden geçirecek ve kamuoyu görüşlerini özetleyen bir rapor yayımlayacaktır. Açıklık ve şeffaflık ilkesi gereği, söz konusu raporda görüş gönderen tarafların isimleri de yer alacaktır.

Kamuoyu görüşünün alınmasına ilişkin bu dokümanın ilerleyen bölümlerinde aşağıda yer alan konulara değinilmektedir:

- 2. Bölüm’de “Sabit Telefon Şebekesine Erişim Hizmeti”nin kapsamı hakkında görüşlere yer verilmiştir.
- 3. Bölüm, Kurumumuzun, “Sabit Telefon Şebekesine Erişim Hizmeti”nin tanımı, ilgili piyasa, ilgili ürün piyasası ile ilgili değerlendirmelerini içermektedir. Ayrıca bu bölümde, piyasa tanımlaması prosedürü hakkında genel bilgiler verilmekte, talep ve arz yönlü ikame, pazar yapısı ve coğrafi boyutla birlikte geleceğe ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır.
- 4. Bölüm’de, ilgili piyasada neden düzenleme gereksinimine ihtiyaç duyulduğuna ilişkin değerlendirmelere yer verilmektedir.
- 5. Bölüm’de ise ilgili piyasada faaliyette bulunan işletmecilerin güçleri ve pazar payları üzerinde durulmuş, ilgili piyasada kolayca tekrarlanamayan altyapıların kontrolü, dengeleyici alıcı gücü, dikey bütünleşme ve kapsam ekonomisi, gelişmiş dağıtım ve satış ağlarının varlığına ilişkin analizlere ve ileriye dönük değerlendirmelere yer verilmiştir.
- 6. Bölüm’de de önceki bölümlerde yapılan değerlendirmeler sonucunda EPG’ye sahip olan işletmecilerle ilgili Kurumumuzun tespitlerine yer verilmektedir.
- 7. Bölüm’de ise ilgili piyasada EPG’ye sahip işletmecilere ilişkin yükümlülükler belirtilmektedir.
- 8. Bölüm’de piyasa analizi çerçevesinde EPG’ye sahip işletmeci ve bu işletmeciye getirilen yükümlülükler özetlenmektedir
- Dokümanın EK’inde, kamuoyu görüşlerinin alınmasına ilişkin soruların listesi bulunmaktadır.

Adres : Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu,
Yeşilirmak Sokak, No:16, 06430 Demirtepe, Ankara

Telefon : 0 312 294 71 26 veya 294 71 19

Faks : 0 312 294 71 65

E- posta : ftezel@btk.gov.tr, meozek@btk.gov.tr

2. RAPOR KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEN HİZMET

Bu doküman kapsamında incelenecek hizmet, perakende seviyede sabit bir noktadan sunulan erişim hizmetidir. Erişim hizmeti ile birlikte son kullanıcılar şehir içi, şehirlerarası ya da uluslar arası arama yapma imkânı yanında; faks hizmeti ve temel internet hizmetlerinden yararlanabilme imkânına da kavuşmaktadır. Telefon şebekesine erişim hizmeti yerel ağ şebeke sonlandırma noktasından sunulmaktadır. Kırsal alanlarda telsiz çözümler de kullanılmakla birlikte, erişim hizmetinin geleneksel sunum aracı bakır kablodur. Ayrıca kablo TV şebekesi üzerinden de erişim hizmeti sunulabilmektedir. Bu kapsamda sabit şebekelere erişim hizmeti, başta geleneksel bakır kablo olmak üzere, sabit telsiz erişimi ve kablo TV şebekesi üzerinden erişim ile genel olarak üç farklı kanaldan sunulabilmektedir.

Bu dokümanda da kullanıcıların sabit bir noktadan sunulabilen erişim hizmetleri göz önünde bulundurularak perakende seviyede “Sabit Telefon Şebekesine Erişim Hizmeti” incelenmektedir.

Soru 1

Perakende seviyede sabit bir noktadan sunulan erişim hizmetinin kapsamına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılıyor musunuz? Görüşünüzü gerekçeleri ile birlikte detaylı biçimde ifade ediniz.

3. SABİT TELEFON ŞEBEKESİNE ERİŞİM HİZMETİ

3.1. İlgili Piyasa

Piyananın tanımlanması, pazara ilişkin rekabetçi kısıtların sistematik biçimde ifade edilmesini sağlaması ve bir sonraki aşama olan pazar analizi prosedüründe kullanılacak olması nedeniyle önem taşımaktadır. Sabit telefon şebekesine erişim piyasasının tanımı, erişim hizmetine yönelik talep ve arz ikamesi kavramlarına dayanılarak ele alınmaktadır. Ayrıca ilgili coğrafi piyananın tanımlanması aşamasında rekabet şartlarının yeterince homojen olduğu alanlar belirlenmeye çalışılmaktadır. İlgili piyananın tanımlanması aşamasında, arz ve talep ikamesinin değerlendirilmesi amacıyla, uygulanabilir olduğu durumlarda varsayımsal tekel testi (*hypothetical monopoly test*) de dâhil olmak üzere, çeşitli yöntemler göz önünde bulundurulmaktadır.¹

3.2. İlgili Ürün Piyasası

İlgili ürün piyasasının belirlenebilmesi açısından söz konusu piyasada talep ve arz ikamesinin olup olmadığının incelenmesi önem taşımaktadır. Sabit telefon şebekesine erişim piyasasına ilişkin incelemede;

- Sabit erişim ve sabit arama hizmetlerinin aynı ilgili piyasada olup olmadığı,
- Sabit erişim ve mobil erişim hizmetlerinin aynı ilgili piyasada olup olmadığı,
- Sabit erişim türlerinin tamamının aynı ilgili piyasada olup olmadığı,
- Mesken kullanıcıları ile ticari kullanıcılar açısından farklı pazarlar olup olmadığı

hususları göz önünde bulundurulacaktır.

---

¹ Varsayımsal tekel testi kavramı, arz yönlü ve talep yönlü ikamenin tespit edilmesi için kullanılan bir yöntemdir. Varsayımsal tekel niteliğindeki bir işletmecinin “geçici olmayan, küçük fakat belirgin bir fiyat artışı” yapmasına karşın, satışlarının karlılığını engelleyecek derecede düşmemesi durumunda bahse konu ürün veya hizmetin ayrı bir pazar olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.2.1. Erişim ve Arama Hizmetleri

Arama hizmeti, son kullanıcıya yalnızca görüşme yapabilme imkânı sağlarken, erişim hizmeti işletmecinin kendi şebekesi üzerinden abonesine arama hizmetinin yanı sıra internet, faks vb. hizmetlerin de sunulmasını içermektedir. Pazar analizlerine ilişkin 2007/879/EC sayılı ve 17.12.2007 tarihli “Avrupa Birliği Komisyonu Tavsiye Kararı”nda düzenlenmesi talep edilen piyasalar arasında sabit şebeke erişim hizmeti piyasası da belirtilmiş olup, arama hizmetlerine ilişkin olarak herhangi bir piyasa tanımlaması yapılmamıştır. Bu kapsamda AB düzenlemelerinde, arama ile erişim hizmetleri birbirinden ayrı ele alınmaktadır. Nitekim aşağıda da Ülkemiz için yapılan talep ve arz yönlü değerlendirmelerden görüleceği üzere erişim ve arama hizmetlerinin ikame değil, tamamlayıcı hizmetler olduğu anlaşılmaktadır.

Talep yönlü ikame

Erişim ve arama hizmetleri, temelde fonksiyonel farklılıkları olması nedeni ile son kullanıcılar tarafından farklı amaçlara yönelik olarak talep edilmektedir. Piyasada alternatif işletmecilerin bulunmadığı bir ortamda son kullanıcılar, erişim ve arama hizmetlerini aynı işletmeciden almak durumunda iken yerleşik işletmeciye rakip diğer işletmecilerin de faaliyette bulunduğu bir piyasada, son kullanıcılar erişim hizmetini bir işletmeciden arama hizmetlerini ise farklı bir işletmeciden alabilmektedir. Son kullanıcıların, erişim ve arama hizmetlerini farklı işletmecilerden temin edebilmeleri için taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi yöntemlerinin yanı sıra, arama kartları ve numarator (dialer vb.) cihazları da kullanmaları gerekebilmektedir. Ayrıca, rekabet şartları ile son kullanıcıların farklı işletmeciler arasında geçiş yapabilme imkânı açısından erişim hizmeti ve arama hizmeti talepleri arasında önemli bir farklılık bulunmaktadır.

Arz yönlü ikame

Erişim ve arama hizmetlerine arz açısından bakıldığında erişim hizmeti sunan işletmecilerin aynı zamanda arama hizmetleri de sunduğu ancak, arama hizmeti sunan

tüm işletmecilerin erişim hizmeti sunmadığı görülmektedir. Sabit Telefon Hizmeti (STH) işletmecilerinin son kullanıcılara çeşitli teknolojiler üzerinden erişim imkânı bulunmakla birlikte, bu tür bir uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için söz konusu işletmecinin gelir beklentisi; yapılacak yatırımın karşılanacak olmasıdır. Dolayısıyla STH işletmecilerinin alternatif erişim hizmeti sunabileceği müşteri kitlesinin yüksek trafik oluşturan kurumlar ve iş merkezleri ile sınırlı kalacağı öngörülmektedir. Diğer bir deyişle, varsayımsal bir tekelin fiyatlarda geçici olmayan küçük fakat belirgin bir fiyat artırımına gitmesi durumunda arama hizmeti sunan işletmecilerin bu piyasaya giriş yapma imkânının düşük olacağı değerlendirilmektedir.

Soru 2

Arz ve talep yönlü ikame imkânları açısından erişim ve arama hizmetlerinin ayrı piyasalarda yer aldığı değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Görüşünüzü gerekçeleri ile birlikte detaylı biçimde ifade ediniz.

3.2.2. Sabit Erişim ve Mobil Erişim

Mobil erişim ile sabit erişimin aynı ilgili piyasada yer alıp almadığının değerlendirilmesinde; talep yönünden mobil erişimin sabit erişime ikame olarak kullanılabilme derecesinin incelenmesi gerekmektedir. Arz yönünde ise hâlihazırda mobil erişim hizmeti sunan işletmecinin fiyatlardaki değişim sonucu sabit erişim pazarına yönelme derecesi irdelenmelidir.

Talep yönlü ikame

Sabit hizmetlerin mobil hizmetleri ikame edememesinin ardında birkaç sebep bulunmaktadır. Bu sebeplerin en önemlisi mobil hizmetlerin temel özelliği olan “mobilité”dir. Sabit ve mobil altyapılar üzerinden her ne kadar benzer hizmetler sunulabilse de, sabit şebekeler doğası gereği mobilitéyi sağlayamamaktadır. Diğer

taftan, kullanıcılar için sabit erişim yerine mobil erişimi kullanma yoluyla tek yönlü bir ikame imkânından bahsedilebilmektedir. Teknik olarak, mobil hizmetler sabit hizmetleri ikame edebilmektedir, çünkü mobil hizmet kullanıcıları sabit şebekelerde olduğu gibi arayabilmek ve aranabilmek için diğer şebekelere erişebilmektedir. Sabit ve mobil arasındaki fonksiyonel farklılık hizmet kalitesi, maliyet ve transmisyon kapasitesinde ortaya çıkmaktadır. Halihazırda 3N teknolojisi kullanımının ülkemiz genelinde gelişmediği, kapsama alanının daha dar kaldığı ve aynı transmisyon kapasitesi için 3N teknolojisinin daha yüksek maliyeti gerektirmesi nedeniyle mobil ile sabit şebeke arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca sabit bağlantı belirli bir lokasyona özel olup, hane içinde birden fazla kişi tarafından kullanılabilir. Bu durum mobil bağlantının aksine erişim maliyetinin birden fazla kullanıcı arasında paylaşılmasına imkân vermektedir. Bununla birlikte mobil internet erişimi, hizmet kalitesi unsurları etkileyen hava durumu, enterferans ihtimali ve baz istasyonunun kapsama alanındaki abonelere sınırlı erişim imkanı tanıyabiliyor olması gibi nedenlerden ötürü de sabit hatlar üzerinde yapılan internet erişimine ikame olamamaktadır. Bu kapsamda mevcut durumda sabit hat üzerinden sesli arama ve veri iletimi talep eden bir kullanıcının mobil erişimi yakın ikame olarak görmeyeceği değerlendirilmektedir.

Arz yönlü ikame

Arz yönlü ikame incelemesinden, sabit erişim fiyatlarında %5-10 dolaylarında bir artış olması durumunda mobil erişim hizmeti sunan işletmecinin sabit erişim hizmeti sunmaya yönelip yönelmeyeceği değerlendirilmek durumundadır. Küçük fakat belirgin bir fiyat artışı sonrasında sabit erişim pazarına girmek isteyen bir mobil işletmecinin sabit hat üzerinden sağlanan ürünle eşdeğer kalitede ve daha uygun fiyatta hizmet sunabilmesi gerekmektedir. Bu ise yeni bir erişim şebekesinin kurulması ya da mevcut şebekeleri üzerinden sabit şebekede sunulan hizmetlere fonksiyonellik ve tarife bakımından eşdeğer bir mobil ürün geliştirilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Mobil erişim hizmetinin transmisyon kapasitesi ve hizmet kalitesi açısından sabit erişim hizmetinin ikame edememesi, mobil işletmecinin de sabit erişim hizmetini sunabilmek

için sabit şebeke alt yapısına ihtiyaç duyması sonucuna yol açmaktadır. Ancak bu tür uygulamaların yapılabilmesi için gerekli yatırım miktarının yüksekliği, sabit şebekedeki ölçek ve kapsam ekonomileri, arz yönlü ikamenin kısa vadede oluşmasını güçleştirmektedir.

Yukarıda yapılan arz ve talep yönlü değerlendirmeler çerçevesinde, mobil erişim hizmetleri ile sabit erişim hizmetlerinin aynı ilgili piyasada yer almaması gerektiği değerlendirilmektedir.

Soru 3

Mobil ve sabit erişim hizmetlerinin aynı ilgili piyasada yer almadığı görüşüne katılıyor musunuz? Görüşünüzü detaylı biçimde açıklayınız.

3.2.3. Sabit Telefon Şebekesine Erişim Türleri

Sabit telefon şebekesine erişim piyasasında dört farklı üründen bahsedilebilir. Bunlar analog telefon hatları, değişik kapasitelerde hizmet sunumuna olanak sağlayan sayısal telefon hatları (ISDN BA ve ISDN PA), Sabit Telsiz Erişimi ve Kablo TV erişimidir.

Talep yönlü ikame

Talep yönlü ikame değerlendirmesinde; farklı sabit erişim türlerindeki fiyat artışına karşın kullanıcının bu ürünler arasındaki kayma derecesinin incelenmesi gerekmektedir. Hâlihazırda Ülkemizde bakır kablo çifti üzerinden PSTN ve ISDN teknolojileriyle sabit erişim hizmeti sunulmaktadır. Sabit telsiz erişim ve Kablo TV erişimi ise sabit erişim hatlarına ve sayısal ISDN hatlarına ikame olabilecek ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ülkemizde hâlihazırda sabit telsiz erişim hizmetlerinin yetkilendirilmesi yapılmamış, kablo erişimi ise tüm ülke geneline yayılmamıştır.

Fonksiyonel açıdan tüm sabit erişim türleri (analog erişim hatları, sayısal ISDN hatları, sabit telsiz erişimi, Kablo TV erişimi) birbirine ikame olabilecek durumdadır. Erişim türlerinin tamamı telefon hizmetini destekleyen şebekelere sabit erişim imkânı sağlamaktadır. Söz konusu erişim türlerinin ses iletimi amacıyla kullanılması durumunda sunduğu hizmet kalitesi eşdeğerdir. Aynı şekilde anılan erişim türleri çevirmeli internet erişimi² gibi diğer darbant hizmetlerine erişim imkânı da vermektedir.

Kullanıcının ISDN'yi talep etmesinin sebebi abonenin birden fazla kanala ihtiyacı olmasından kaynaklanmaktadır. Kullanıcı ya birden fazla ses kanalına ihtiyaç duymaktadır ya da ses ve veri kanallarını birlikte kullanmak istemektedir ya da daha hızlı tek bir kanala³ sahip olmayı tercih etmektedir. ISDN BA⁴ teknolojisi, aynı bakır kablo üzerinden hem ses hem de veri iletimi için iki adet 64 kbit/s'lik kanal açarak kullanıcılara bir hat üzerinden hem ses hem de veri iletimi imkânı sağlamaktadır. ISDN PA⁵'nin genel fonksiyonuna bakıldığında analog erişim ve temel ISDN erişimiyle benzerlik göstermektedir. Ancak ISDN PA'da desteklenen kanal sayısı 30'a çıkmakta, kanal sayısının artması nedeniyle aramaları yönlendirmek için tüketici tarafındaki şebeke sonlandırma noktasında ilave şebeke ekipmanlarının (PBX) kurulması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında ISDN PA ile ISDN BA ve diğer PSTN erişim türleri arasındaki fonksiyonel ikame edilebilirliğin benzer olduğu kesin olarak söylenememektedir.

Tablo 1 Aylık Sabit Erişim Ücretleri

TL*	Analog Hatlar	ISDN BA	ISDN PA
Aylık Sabit Ücret	14,83**	23	469,01

* %18 Katma Deger Vergisi (KDV) ve %15 Özel İletişim Vergisi (ÖİV) dâhildir.

**StandartHaTT aylık sabit ücretidir. (Türk Telekom internet sayfası. Son Erişim:26 Ağustos 2009)

Talep ikamesinde incelenmesi gereken diğer önemli husus ürünün fiyatında artış olması halinde tüketicinin diğer ürünlere kayma derecesidir. Analog erişimde aylık

2 Sabit telsiz erişim internet erişiminin yerine kullanılabilir. Ancak hizmet bant genişliğine göre sınırlı olabilir.

3 Tek bir hızlı kanal iki kanalın birleştirilmesiyle oluşturulabilir.

4 ISDN BA – Integrated Services Digital Network Basic Access – ISDN Temel Erişim.

5 ISDN PA - Integrated Services Digital Network Primary Access – ISDN Birincil Erişim

sabit erişim ücreti 14,83 TL^{6, 7} olup, ISDN BA'da ise aylık sabit ücret 23 TL düzeyindedir.⁸ ISDN BA'da iki kanal olduğu göz önüne alındığında analog erişim ile ISDN BA'nin aylık sabit ücretlerinin birbirine yaklaştığı kabul edilebilir. ISDN PA'nın aylık sabit ücreti ise 469,01 TL düzeyindedir (Tablo 1). Fiyatlara bakıldığında analog erişimin aylık sabit ücretinde bir artış olduğunda kullanıcının ISDN BA hizmetine yönelebileceği ancak ISDN PA hizmetine yönelmeyeceği değerlendirilmektedir. Kullanıcı türleri de bu görüşü desteklemektedir. ISDN BA hizmeti genelde bireysel aboneler tarafından tercih edilirken, ISDN PA hizmeti daha çok kurumsal aboneler tarafından alınmaktadır.

Soru 4

Talep yönlü ikame açısından analog ve ISDN BA hizmetlerinin aynı ilgili piyasada yer aldığı, ISDN PA hizmetinin ise yer almadığı görüşüne katılıyor musunuz? Görüşünüzü detaylı biçimde açıklayınız.

Arz yönlü ikame

Bir piyasada arz yönlü ikame imkânının olması, o piyasada hizmet sunan herhangi bir firmanın verdiği hizmeti başka bir firmanın da sunabilmesi anlamına gelmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak bir malın ya da hizmetin arz yönlü ikamesinin olabilmesi aynı malı ya da hizmeti sağlayan firmalar arasında fiyat düşürme yolunda önemli bir baskı unsurunun oluşması demektir. Perakende erişim pazarına kendi altyapısını kurarak girme maliyetinin yüksekliği pazara girişte engel oluşturmaktadır. Sabit telsiz erişim ile kablo şebekesi ise alternatif erişim teknolojileri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sabit telsiz erişim hizmeti ile abone ve santral arasındaki bağlantının tümü ya da bir kısmı için bakır veya fiber optik kablo yerine radyo sinyalleri kullanılarak abonelerin

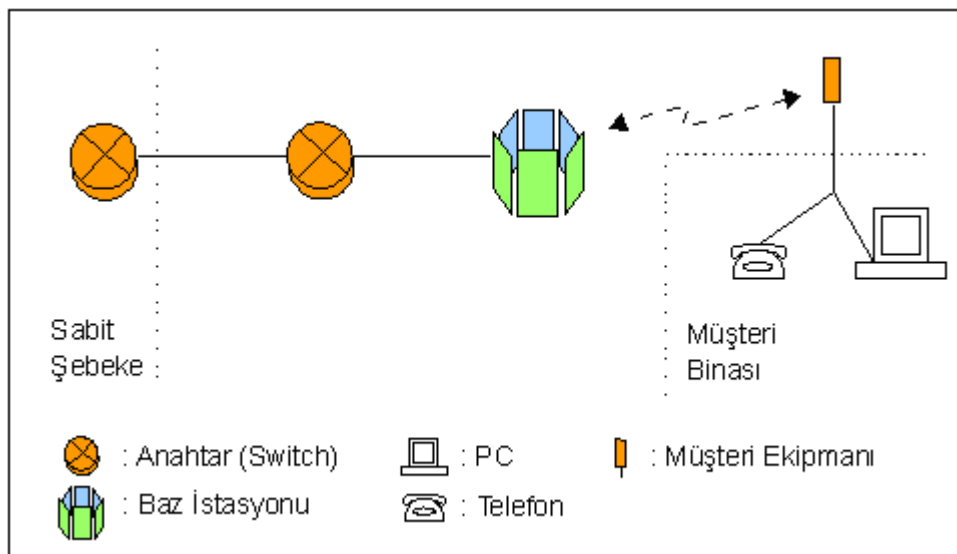
6 StandartHaTT sabit ücreti kullanılmıştır.

7 Bu paragrafta verilen ücretlerde KDV ve ÖİV dâhildir,

8 Türk Telekom internet sayfası. (Son Erişim:14 Nisan 2009)

PSTN şebekesine bağlanmaları sağlanmaktadır. Söz konusu teknolojiyle işletmeciler abonelerine telli sistem kalitesinde hizmet vermenin yanı sıra ADSL ve sayısallaştırılmış TV hizmeti de dâhil mevcut sabit hat teknolojisi ile rekabet edecek fiyatlarda gelişmiş katma değerli ses ve veri hizmetleri sunabilmektedir. Ayrıca, anılan teknolojinin kurma maliyetinin özellikle uzak ve engebeli bölgelerde bakır kabloya göre daha az olması, hızlı kurulabilmesi, kırılmaya/kopmaya karşı daha güvenilir olması vb. birçok nedenle işletmeciler tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Bununla birlikte; kablosuz çözümlerin, PSTN ve diğer teknolojilerin birbirlerini ne ölçüde ikame edebileceğinin incelenebilmesi için son kullanıcı açısından anılan teknolojilerin birbirlerinin yerine kullanılabilmesi gerekmektedir. Ülkemizde sabit telsiz erişim hizmetinin sunumu hususunda hâlihazırda Türk Telekomünikasyon A.Ş (Türk Telekom) dışında diğer alternatif işletmecilerin abone sayıları oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Türk Telekom'un da söz konusu erişim hizmetini erişim olanaklarının zor olduğu ve/veya altyapısının bulunmadığı alanlarda PSTN altyapısını tamamlamak amacıyla Aralık 2008 sonu itibariyle 64,552 aboneye sunmakta olduğu düşünüldüğünde sabit telsiz erişim abone sayısının düşük seviyede kalması nedeniyle söz konusu hizmetin ikame imkânının tam olarak gerçekleşmediği düşünülmektedir.

Şekil 1 Sabit Telsiz Erişim Hizmeti

Kablo TV şebekesinin ise alternatif erişim teknolojileri ile aboneye erişim olanakları içinde düşünülecek bir diğer teknolojidir. Nitekim Kablo TV şebekesinin yaygın olması ve söz konusu şebeke üzerinde gerekli yatırımların yapılması durumunda, bakır kabloya en önemli alternatifin Kablo TV şebekesinin olabileceği düşünülmektedir. Ancak paket tabanlı ses iletim hizmetinin geleneksel telefon hizmetlerine kıyasla gecikmelerden kaynaklanan kalite dezavantajları bulunmaktadır. Bu durum, şebekenin kapasite paylaşımlı yapısı ile birlikte düşünüldüğünde Kablo TV altyapısının ses hizmetlerinde PSTN'ye ikame bir konuma gelebilmesinin, İnternet Protokolü Üzerinden Ses İletimi'nin (VoIP) hizmet kalitesi ve güvenlik problemlerinin aşılması ile mümkün olabileceği sonucuna götürmektedir. Ayrıca, ülkemizde Kablo TV şebekesinin yaygınlığı ile Kablo İnternet abone sayısının düşük olduğu (Tablo 2) göz önünde bulundurulduğunda bu şebekenin Türk Telekom'un bakır kablosuna ikame olabilmesinin kısa vadede güç olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 2 Kablo TV Şebekesi Bilgileri

	İl sayısı	Erişilen Hane Sayısı	Kablo İnternet Abone Sayısı	Kablo TV Abone Sayısı
2006	22	2.709.458	27.804	1.204.797
2007	22	2.731.116	35.651	1.140.534
2008	22	2.764.509	67.408	1.130.294

*Kaynak: Sektörel Araştırmalar ve Stratejiler Daire Başkanlığı (SAS) verileri esas alınmıştır.

Soru 5

Perakende seviyede sabit şebekeye erişim hizmeti piyasasında kısa vadede arz yönlü ikame imkânının düşük olduğu yönündeki değerlendirmeye aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

3.2.4. Mesken Kullanıcıları ve Ticari Kullanıcılar

Avrupa Komisyonu'nun 2007/879/EC sayılı İlgili Piyasalara İlişkin Tavsiye Kararında⁹ mesken kullanıcıları ile ticari kullanıcılar arasında ilgili piyasada verilecek olan hizmetin sözleşme şartlarında ve hizmetin sunumuna ilişkin ekonomik kısıtlarda görülmesi muhtemel benzerliklerden hareketle her iki grup için ortak tek bir piyasa tanımlamasının yapılması gerekli görülmektedir.

Ayrıca, hizmet sunumuna ilişkin şartlar açısından ülkemizde mesken kullanıcıları ve ticari kullanıcıların aynı tarife seçeneklerinden faydalanabilmeleri, tarifeler açısından her iki kullanıcı grubu arasında temel farklılıkların bulunmaması ve birinin yararlandığı hizmet şartlarından diğersinin de yararlanabilmesi nedeni ile mesken abonelerine ve ticari abonelere yönelik olarak sunulan erişim hizmetinin mevcut durum itibariyle aynı piyasa içerisinde değerlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Soru 6

Mesken ve ticari kullanıcılara sunulan sabit telefon şebekesine erişim hizmetinin aynı piyasa içinde tanımlanması gerektiği değerlendirilmesi ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

---

⁹ 2007/879/EC

3.3. İlgili Coğrafi Piyasa

Tarafların ürün veya hizmetlerle ilgili arz ve taleplerinin gerçekleştiği, rekabet şartlarının yeterince homojen olduğu ve komşu alanlardaki söz konusu şartların yeterli derecede farklı olması nedeni ile ayırt edilebilir nitelikte olduğu alana, ilgili coğrafi piyasa denilmektedir. Bir başka deyişle, ilgili ürünün ikame imkanının bulunduğu ve piyasa yapısının birbirine benzer olduğu bölgeler ilgili piyasanın coğrafi sınırlarını oluşturmaktadır. Son kullanıcıların herhangi bir yerde faaliyet gösteren işletmeciden kolay bir şekilde ilgili ürünü alabilmesi veya diğer üreticilerin bu bölge içinde kolay bir şekilde söz konusu ürünü sunabilmesi durumunda anılan bölgeler ilgili coğrafi piyasa içinde yer almaktadır.

Ülkemiz boyutunda hali hazırdaki durum itibarıyla, ilgili piyasada hizmet veren bir işletmeci bulunmakta ve bu işletmecinin faaliyet sahası, İmtiyaz Sözleşmesi gereği, tüm ülkeyi kapsamaktadır. Türk Telekom, bu piyasa içinde şebekesinden erişim hizmeti talep eden müşterilere bölge farkı gözetmeksizin aynı ücrete aynı kaliteyi sağlamak durumundadır. Bu nedenle, sabit şebekeye erişim hizmeti piyasasında ilgili coğrafi piyasanın ülke geneli olduğu değerlendirilmektedir.

Soru 7

Sabit Telefon Şebekesine Erişim Hizmeti Piyasası için ilgili coğrafi piyasanın ülke genelini kapsadığı görüşü ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

3.4. İlgili Piyasanın Tanımı

Sabit Şebekeye Erişim Hizmeti Piyasasına yönelik yukarıda yapılan değerlendirmeler çerçevesinde ilgili piyasanın;

- Analog sabit hatlar ve ISDN BA hizmetleri ile
- ISDN PA hizmetleri

olmak üzere iki alt piyasaya ayrılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Soru 8

İlgili piyasanın tanımına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılıyor musunuz?
Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

4. İLGİLİ PİYASADA DÜZENLEME GEREKSİNİMİ

AB Komisyonu'nun 17 Aralık 2007 tarih ve 2007/879/EC sayılı tavsiye kararında;

- Piyasaya giriş önünde yüksek ve geçici olmayan engel veya engellerin olması,
- İlgili piyasada, pazar yapısının belirli bir dönem içinde kendiliğinden rekabetçi yapıya kavuşacağı beklenmemesi,
- Rekabet kurallarının tek başına uygulanmasının piyasa yapısının bozukluğunu gidermede yetersiz olması

koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda düzenleyici kurumların ilgili piyasada öncül düzenleme yapabileceği belirtilmiştir. Sabit telefon şebekesine erişim piyasasına ilişkin kriterler hakkında değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

Türk Telekom'un ülke çapına yayılmış alt yapısının tekrarlanması oldukça güçtür. Özellikle son kullanıcıların sabit telefon şebekesine erişecekleri kısım olan erişim altyapısının tekrarlanması neredeyse imkânsızdır. Dolayısıyla piyasaya giriş önünde yüksek ve geçici olmayan engellerin olduğu düşünülmektedir.

Bir pazarda düzenleme yapılabilmesi için ilgili piyasada, pazar yapısının belirli bir dönem içinde kendiliğinden rekabetçi yapıya yönelme eğiliminde olmaması gerekmektedir. Bu kapsamda sabit telefon şebekesine erişim için alternatif erişim yöntemlerinin hâlihazırda gelişmemesi ile sabit erişim hizmetini sunacak ikame işletmecinin olmaması, pazar yapısının belirli bir dönem içinde kendiliğinden rekabetçi yapıya kavuşmasını engellediği düşünülmektedir.

Son olarak bir pazarda düzenleme yapılabilmesi için, ilgili piyasada uygulanan rekabet kurallarının piyasa aksaklıklarını gidermede tek başına yeterli olmaması gerekmektedir. Bu kapsamda sabit telefon şebekesine erişim için alternatif erişim yöntemlerinin hâlihazırda gelişmemesi ile sabit erişim hizmetini sunacak alternatif işletmecinin olmaması nedeniyle etkin piyasa gücüne sahip bir işletmecinin aşırı fiyatlandırma, fiyat ayrımcılığı, yıkıcı fiyatlama, çapraz sübvansiyon gibi rekabete

aykırı fiyatlama politikaları ile alternatif işletmecileri piyasanın dışına itebileceği (söz konusu işletmecilerin pazar paylarının çok düşük olması) düşünüldüğünde, bu piyasada rekabete aykırı bir uygulamanın yol açacağı etkinin yıkıcı olmaması için rekabet kurallarına ek olarak öncül düzenlemelerin yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Soru 9

İlgili piyasada düzenleme yapılmasının gerektiği değerlendirilmesine katılıyormusunuz? Cevabınızı ayrıntılı ve gerekçeli bir biçimde açıklayınız.

5. PİYASA GÜCÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

07.01.2007 tarihinde 26396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik çerçevesinde ilgili piyasada EPG’ ye sahip işletmecinin bulunup bulunmadığının tespiti için pazar payı kriteri dışında kolayca tekrarlanamayan altyapıların kontrolü, dengeleyici alıcı gücü, dikey bütünleşme ve kapsam ekonomisi, gelişmiş dağıtım ve satış ağları, göz önünde bulundurulmaktadır. Dolayısıyla EPG tespitinde pazar paylarının yanı sıra, ilgili piyasanın bütün iktisadi özellikleri göz önünde bulundurulurken EPG’nin var olup olmadığı sonucuna varılmaktadır. Bununla birlikte, istisnai durumlar hariç olmak üzere genellikle yüksek orandaki (%50’nin üzerindeki) pazar paylarının varlığı EPG’ye sahip bir işletmecinin olduğuna ilişkin gösterge niteliği olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıda belirtilen tüm kriterler aşağıda değerlendirilecektir.

Soru 10

EPG’nin değerlendirilmesine ilişkin kriterlerin seçimi ve bu kriterlere verilen önem hususunda aynı düşüncede misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

5.1. Pazar Payı

Ülkemizde mevcut durumda son kullanıcılara kendine ait altyapı üzerinden ülke genelinde sabit telefon erişim hizmetini verebilecek en büyük işletmeci Türk Telekom’dur. Yerel ağa erişim hizmetinin ülke geneline yayılmamış olması ve bu hizmetin henüz ülkenin sadece belirli santrallerinden verilebiliyor oluşu da göz önünde bulundurulduğunda bu yöntemle hizmet sunan işletmeci sayısı ve işletme büyüklüğünün düşük ve abone sayılarının ihmal edilebilecek büyüklükte olduğu anlaşılmaktadır.

Türk Telekom yaklaşık 17,3 milyon aboneye analog¹⁰, ISDN BA ve sabit telsiz erişim yöntemlerini kullanarak erişim hizmeti sunmaktadır. Genelde kullanılan sistem analog hatlar olup, ISDN BA abone sayısı Aralık 2008 sonu itibariyle 9793, ISDN PA abone sayısı Aralık 2008 sonu itibariyle 7303, sabit telsiz erişim hattı abone sayısı Aralık 2008 sonu itibariyle 64.552 düzeyindedir¹¹. Türk Telekom'un perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim hizmeti piyasasındaki pazar payının %100 olduğu değerlendirilmektedir.

Soru 11

Türk Telekom'un perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim hizmeti piyasasındaki pazar payının %100 olduğu hususunda aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

5.2. Kolayca Tekrarlanamayan Altyapıların Kontrolü

İlgili piyasada ekonomik açıdan tekrar edilmesi maliyetli olan altyapıyı kontrol eden bir işletmecinin bulunması, alternatif erişim teknolojilerinin bulunmaması durumunda, piyasaya yeni giren işletmeciler açısından giriş engeli oluşturmaktadır.

Ülkemizde hâlihazırda sabit telefon şebeke altyapısı Türk Telekom'a ait olup, bu altyapının tüm yurt genelini kapsayacak şekilde kolayca tekrarlanamayacağı düşünülmektedir. Alternatif işletmecilerin, kullanıcılara erişim altyapısını kurması önünde ekonomik engellerin bulunması, söz konusu işletmecilerin taşıyıcı seçimi ve arama kartları gibi, müşteriler için Türk Telekom'un sunduklarına göre kullanım kolaylığı açısından daha zor yöntemler ile rekabet etmesini gerektirmektedir. Bu durum tüketici ataletini Türk Telekom lehine artırmakta, alternatif işletmecilerin pazar payı edinmesini ise güçleştirmektedir.

¹⁰ BTK, Sektörel Araştırma ve Stratejiler Dairesi Başkanlığı Üç Aylık Pazar Verileri Raporu "TÜRKİYE ELEKTRONİK HABERLEŞME SEKTÖRÜ" (www.btk.gov.tr Son erişim: 06.08.2009)

¹¹ Türk Telekomünikasyon A.Ş 05/08/2009 tarihli 641 sayılı yazısı

Bu çerçevede, Türk Telekom'un kolayca tekrarlanamayan altyapıların kontrolünü elinde bulundurması nedeniyle anılan işletmecinin rakiplerine göre daha avantajlı bir konumda olduğu değerlendirilmektedir.

Soru 12

Türk Telekom'un kolayca tekrarlanamayan altyapıların kontrolünü elinde bulundurması nedeniyle anılan işletmecinin rakiplerine göre daha avantajlı bir konumda olduğu hususunda aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

5.3. Dengeleyici Alıcı Gücü

İlgili piyasada faaliyet gösteren işletmecilerin müşterilerden bağımsız hareket edebilme gücüne sahip olması, söz konusu işletmecilerin piyasa gücünü artırıcı bir sonuç doğurmaktadır. Bunun aksine piyasada belirli bir seviyede pazarlık gücüne sahip müşterilerin olması (dengeleyici alıcı gücü) işletmecilerin bağımsız şekilde hareket edebilme kabiliyetini kısıtlamaktadır. Söz konusu pazarlık gücü, müşterinin büyüklüğünden veya piyasaya arz yapan işletmeciye sunacağı diğer avantajlardan (örneğin, diğer piyasalara daha kolay erişim imkânı vb.) kaynaklanabilmektedir.

Perakende seviyede sabit erişim hizmeti talep eden tüketicilerin son kullanıcı olduğu, son kullanıcıların erişim hizmeti taleplerinin göreceli olarak birbirlerine yakın olduğu ve/veya herhangi bir son kullanıcının işletmecinin pazarlık gücünü sınırlayacak düzeyde hizmet talep edemeyeceği düşünüldüğünde, dengeleyici alıcı gücünün özellikle analog sabit hatlar ile ISDN BA teknolojilerinin kullanıldığı alt piyasada çok düşük olduğu düşünülmektedir. ISDN PA hizmetini içeren ilgili erişim piyasasında kullanıcıların daha çok kurumsal müşteriler olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu kullanıcı türünün hizmetin sunum şartları ve tarife seviyeleri konusunda daha bilgili olduğu beklenmektedir. Ancak bu durumda dahi, dengeleyici alıcı gücünün, hizmeti sunan tek bir işletmecinin olması nedeniyle, Türk Telekom üzerinde rekabetçi bir tehdit oluşturmayacağı düşünülmektedir.

Soru 13

Perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında dengeleyici alıcı gücünün çok düşük olduğu değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

5.4. Dikey Bütünleşme ve Kapsam Ekonomisi

Üretim zinciri içinde farklı katmanlarda alt teşebbüsleri aracılığıyla faaliyet gösteren işletmeciler dikey bütünleşik yapıyı haizdir. İlgili piyasada işletmeciye hem toptan hem de perakende seviyede faaliyet göstermesine imkân sağlayan bu yapı, potansiyel rakipler için piyasaya girişi mevcut rakipler için ise rekabet imkânını zorlaştırıcı unsurları bünyesinde bulundurmaktadır. Diğer taraftan kapsam ekonomileri, iki veya daha fazla hizmet veya ürünün aynı işletmeci tarafından sunulması ile oluşan maliyetlerin, bu hizmet veya ürünlerin ayrı işletmeciler tarafından verilmesi durumunda oluşan toplam maliyetten daha düşük olması durumunda ortaya çıkmaktadır.

Konu ülkemiz boyutunda ele alındığında, perakende telefon erişim hizmeti piyasasında faaliyet gösteren Türk Telekom'un aynı zamanda perakende seviyede arama hizmetleri piyasasında faaliyet gösterdiği görülmektedir. Perakende seviyede farklı hizmetlerin sunulması faturalama ve işletme gibi ortak maliyetlerin azaltılmasına, tüketicilerin söz konusu hizmetleri edinmesinin kolaylaşması açısından da belirli bir müşteri bağlılığına yol açmaktadır.

Bu çerçevede, Türk Telekom'un dikey bütünleşik yapıda olması nedeniyle ilgili piyasada diğer işletmecilere karşı daha avantajlı bir konumda olduğu değerlendirilmektedir.

Soru 14

Türk Telekom'un erişim alt yapısını elinde bulundurması nedeniyle ilgili piyasalarda diğer işletmecilere göre avantajlı bir konumda olduğu değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.

5.5. Gelişmiş Dağıtım ve Satış Ağları

Herhangi bir işletmecinin yaygın dağıtım ağları vasıtasıyla hizmetleri son kullanıcılara sunuyor olması piyasaya yeni girecek işletmeciler açısından pazara giriş önünde engel teşkil etmektedir. Bu durum daha ziyade dağıtım ve satış ağlarının oluşturulmasının zor olduğu endüstriler için daha önemli bir kriterdir.

İşletmeci rakiplerine göre daha etkin pazarlama ve dağıtım olanaklarına sahip olduğunda pazardaki diğer işletmeciler karşısında daha avantajlı bir duruma gelebilmektedir. Artan rekabet, faaliyette bulunan işletmecilerin tüketiciye daha yakın konumlanması gerekliliğini de beraberinde getirmiş ve bunun sonucunda tüketici odaklı mal ve hizmet üretimi yaklaşımı, işletmecilerin tüketicilere daha yakın olabildiği perakende satış noktalarının önemini arttırmıştır. Sabit arama hizmetleri piyasalarında Türk Telekom'un yurt geneline yayılmış dağıtım ve satış ağlarının söz konusu işletmecinin alternatif işletmecilere kıyasla daha etkin bir pazarlama ve dağıtım ağına sahip olmasına yol açtığı değerlendirilmektedir.

Soru 15

Türk Telekom'un yurt geneline yayılmış dağıtım ve satış ağlarının söz konusu işletmecinin alternatif işletmecilere kıyasla daha etkin bir pazarlama ve dağıtım ağına sahip olmasına yol açtığı değerlendirmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.

5.6. İleriye Dönük Değerlendirmeler

İlgili ürün piyasasında ifade edildiği üzere perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında talep yönlü ve arz yönlü ikame imkânının düşük olması, piyasaya girişin güç olması ve potansiyel rekabetin düşük olması Türk Telekom'un kısa vadede piyasa gücünü koruyacağını göstermektedir.

Soru 16

Kısa vadede perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında Türk Telekom'un piyasa gücünü koruyacağı değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

5.7. Etkin Piyasa Gücünün Değerlendirilmesine Yönelik Sonuçlar

Bu çalışma kapsamında yukarıda yapılan değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında yerleşik sabit şebeke işletmecisinin EPG'ye sahip olduğu sonucuna ulaşılabilecektir. Bu değerlendirmeye göre EPG'ye sahip işletmeci aşağıda sıralanan nedenlerle rakiplerinden ve tüketicilerinden bağımsız olarak hareket etme imkânına sahiptir:

- Ülkemizde kendi altyapısı üzerinden perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim hizmeti verebilecek tek bir işletmeci bulunmaktadır,
- Yerleşik işletmeciden toptan hizmet alarak hizmet sunan alternatif işletmeciler tüm ülke çapında hizmet sunma imkânına sahip olmayıp küçük işletme büyüklüğü ve düşük abone sayısı ile ihmal edilebilecek niteliktedir.
- İlgili piyasaya giriş imkânının, aynı teknolojinin kullanılması durumunda ölçek ve kapsam ekonomilerinin varlığı nedeniyle güç olacağı düşünülmektedir,
- İlgili piyasada potansiyel rekabet imkânı kısa vadede mümkün görülmemektedir,
- Perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında dengeleyici alıcı gücü çok düşük seviyededir,

Kısa vadede perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında hizmet veren işletmecinin piyasa gücünün önemli oranda değişmeyeceği düşünülmektedir.

6. ETKİN PİYASA GÜCÜNE SAHİP İŞLETMECİLERİN BELİRLENMESİ

07.01.2007 tarihinde 26396 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’e ve yukarıdaki bölümlerde yapılan açıklamalara göre;

- Türk Telekomünikasyon A.Ş’nin perakende seviyede sabit şebekeye erişim hizmeti piyasasında (sabit erişim piyasalarının tamamında) EPG’ye sahip işletmeci olarak belirlenmesi gerekmektedir.

7. EPG'YE SAHİP İŞLETMECİYE GETİRİLECEK YÜKÜMLÜLÜKLER

İlgili piyasada EPG'ye sahip işletmecinin tespit edilmesi, söz konusu piyasada etkin rekabet ortamının bulunmadığının bir kanıtı olarak görülmekte ve yapılan pazar analizinde ulaşılan sonuçlara göre etkin rekabetin tesisi ve devamı açısından gerekli görülen tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, ilk olarak incelenen pazardaki rekabet problemine yol açabilecek uygulamaların değerlendirilmesi, alınacak düzenleyici tedbirlerin tespiti açısından önem arz etmektedir.

Rekabet politikaları çerçevesinde işletmecilerin aksak rekabete yol açabilecek uygulamaları temelde rakipleri dışlayıcı uygulamalar (girdi niteliğindeki hizmetleri vermeyi reddetme, fiyat ayrımcılığı, yıkıcı fiyatlama, çapraz sübvansiyon gibi rekabete aykırı fiyatlama politikaları) ve/veya müşterilerin zararına doğrudan gerçekleşen (aşırı fiyatlama, düşük kalite hizmet sunumu vs.) uygulamalar olarak ortaya çıkmaktadır. Sabit telefon şebekesine erişim hizmeti piyasasında ortaya çıkabilecek rekabet problemleri hem son kullanıcı hem de rakipler açısından etkili olabilmektedir. Nitekim ortaya çıkabilecek rekabet problemleri arasında; EPG'ye sahip işletmecinin ilgili piyasada sahip olduğu gücü kullanarak rakip işletmecinin kendi şebekesine erişimine izin vermemesi, erişim ücretlerini yüksek belirlemesi, taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı önseçimi yöntemlerinin kullanılmasına karşı çıkması ile faturalama hizmetini vermekten kaçınması gibi yollarla ilgili pazara giriş engeli oluşturabileceği düşünülmektedir. Söz konusu rekabete aykırı davranışlar ile rakip işletmecilerin piyasaya girişleri engellenmekte ve etkin piyasa gücüne sahip firma, ilgili pazardaki gücünü kullanarak aşırı fiyat uygulama veya düşük kalitede hizmet sunma gibi uygulamalar içine girerek tüketicinin refahının azalmasına neden olabilmektedir.

Dolayısıyla herhangi bir düzenleme yapılmadığı takdirde, piyasaya girecek yeni işletmecilerin Türk Telekom ile rekabet edebilmesi mümkün görülmemektedir. Nitekim sabit erişim hizmetleri piyasasında da faaliyet gösteren altyapı sahibi işletmecinin, perakende seviyede erişim hizmeti piyasasındaki gücünü artırmak için

rakip işletmecilerin kendi şebekesine erişimine izin vermemesi, erişim ücretlerini yüksek belirlemesi, taşıyıcı seçimi ve önseçimi yöntemlerinin kullanılmasına karşı çıkması ile faturalama hizmetini vermektan kaçınması gibi yollar izleyerek perakende pazarda rakiplerini dışlayıcı rekabet politikaları izlemeleri muhtemeldir.

Bu kapsamda sabit erişim hizmetleri piyasasında etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin dikey bütünleşik yapısı (perakende pazarda faaliyet göstermesi ile kendi altyapı şebekesine sahip olması) nedeniyle ortaya çıkabilecek rekabet ihlalleri aşağıdaki şekilde gerçekleşebilmektedir.

- **Erişim sağlamayı reddetme:** Sabit telefon şebekesine erişim hizmetleri pazarında EPG'ye sahip olan işletmeci rakiplerine erişim hizmetini sunmayı reddederek potansiyel rakip işletmecilerin piyasaya girişini engellemek isteyebilir. Bu kapsamda söz konusu işletmeci rakipleri dışlamak için erişim ücretlerini yüksek belirlemesi, taşıyıcı seçimi ve önseçimi yöntemlerinin kullanılmasına karşı çıkması ile faturalama hizmetini vermektan kaçınması uygulamalarına başvurabilecektir.
- **Fiyat dışı uygulamalar:** Sabit telefon şebekesine erişim hizmetleri pazarında EPG'ye sahip olan işletmeci bu pazarda sahip olduğu pazar gücünü kullanarak ayrımcılık yapmak, hizmetin sunumunda geciktirici taktikler uygulamak, hizmetleri paket halinde veya bağlı bir şekilde sunmak, yersiz şartlar öne sürmek gibi çeşitli fiyat dışı uygulamalarla rekabeti ihlal edebilir.

Yukarıda yer verilen muhtemel rekabet problemlerinin; fiyat sıkıştırması, rakiplerin maliyetlerinin artırılması, rakiplerin satışlarının kısıtlanması ve rakiplerin pazarın dışına itilmesi gibi çeşitli etkileri olabilecektir. EHK'nin 4'üncü maddesinde elektronik haberleşme hizmetlerinin yürütülmesinde ve/veya elektronik haberleşme altyapısı işletiminde ve bu hususlarda yapılacak düzenlemelerde dikkate alınacak ilkeler arasında; serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması, herkesin, makul bir ücret karşılığında elektronik haberleşme şebeke ve hizmetlerinden

yararlanmasını sağlayacak uygulamaların teşvik edilmesi, aksini gerektiren objektif nedenler bulunmadıkça veya toplumdaki ihtiyaç sahibi kesimlere özel, kapsamı açık ve sınırları belirlenmiş kolaylıklar sağlanması halleri dışında, eşit şartlardaki aboneler, kullanıcılar ve işletmeciler arasında ayırım gözetilmemesi ve hizmetlerin benzer konumdaki kişiler tarafından eşit şartlarla ulaşılabilir olması, bu Kanunda aksi belirtilmedikçe ya da objektif nedenler aksini gerektirmedikçe, niteliksel ve niceliksel devamlılık, düzenlilik, güvenilirlik, verimlilik, açıklık, şeffaflık ve kaynakların verimli kullanılmasının gözetilmesi, sayılmaktadır. Bu bağlamda, hâlihazırda Ülkemizde sabit şebeke üzerinden arama hizmetlerine yönelik ilgili piyasalarda EPG'ye sahip olan işletmecilere meri mevzuat çerçevesinde aşağıda yer alan yükümlülükler getirilebilir:

- Erişim sağlama yükümlülüğü,
- Toptan hat kiralama hizmetini sunma yükümlülüğü.
- Taşıyıcı seçimi ve önseçimi sunma yükümlülüğü
- Ayırım gözetmeme yükümlülüğü,
- Şeffaflık yükümlülüğü,
- Referans erişim teklifleri hazırlama ve yayımlama yükümlülüğü,
- Maliyet esaslı tarife belirleme yükümlülüğü ve
- Hesap ayırımı ve maliyet muhasebesi yükümlülüğü.

Yapılan pazar analizleri neticesinde Türk Telekom, sabit telefon şebekesine erişim hizmetleri piyasasında EPG'ye sahip işletmeci olarak tespit edilmiş olup, pazarda görülmesi muhtemel rekabet problemleri ile orantılı düzenleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

7.1. Erişim Sağlama Yükümlülüğü

Piyasaya yeni girecek işletmecilerin faaliyete geçebilmesi için erişim hizmetinin altyapıya sahip sabit şebeke işletmecisi olan Türk Telekom tarafından alternatif işletmecilere sunumu zorunlu bir unsurdur. Aksi takdirde piyasaya yeni girecek işletmecilerin (STH işletmecileri) sabit alt yapı şebeke işletmecisi ile anlaşamamaları halinde kullanıcıların arama hizmeti ile internet hizmetini alternatif işletmecilerden almaları mümkün olmayacaktır.

EHK'nin 16'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında: *“Erişim yükümlüleri ve yükümlülüğün kapsamı Kurum tarafından belirlenir. Kurum; bir işletmecinin diğer bir işletmecinin bu Kanunun 15 inci maddesinde belirtilen hususlarda erişimine izin vermemesinin veya aynı sonucu doğuracak şekilde erişim için makul olmayan süre ve şartlar ileri sürmesinin, rekabet ortamının oluşumunu engelleyeceğine veya ortaya çıkacak durumun, son kullanıcıların aleyhine olacağına karar vermesi halinde, söz konusu işletmeciye diğer işletmecilerin erişim taleplerini kabul etme yükümlülüğü getirebilir.”* hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda sabit telefon şebekesine erişim hizmetinin sunumu için Türk Telekom'a erişim sağlama yükümlülüğünün getirilmesi gerekmektedir.

7.2. Toptan Hat Kiralama Hizmetini Sunma Yükümlülüğü

STH işletmecilerinin abonelerinin sabit şebeke işletmecisi ile olan ilişkisini tamamen sona erdirerek sadece STH işletmecisinin abonesi olabilmesi ve bu sayede erişim ve arama hizmetlerinin STH işletmecileri tarafından abonelere birlikte sunulabilmesinin sağlanması için sabit şebeke işletmecisine toptan hat kiralama yükümlülüğünün getirilmesi gerekmektedir. Böylece getirilecek söz konu yükümlülük ile pazardaki rekabet koşullarının rahatlatılmasının mümkün hale gelebileceği düşünülmektedir.

EHK'nin 15'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (ğ) bendinde yeniden satış amacıyla hizmetlerin toptan seviye sunulması elektronik haberleşme hizmetlerinde erişim

kapsamında sayılmıştır. Aynı Kanununun 16'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında: “Erişim yükümlülükleri ve yükümlülüğün kapsamı Kurum tarafından belirlenir. Kurum; bir işletmecinin diğer bir işletmecinin bu Kanununun 15'inci maddesinde belirtilen hususlarda erişimine izin vermemesinin veya aynı sonucu doğuracak şekilde erişim için makul olmayan süre ve şartlar ileri sürmesinin, rekabet ortamının oluşumunu engelleyeceğine veya ortaya çıkacak durumun, son kullanıcıların aleyhine olacağına karar vermesi halinde, söz konusu işletmeciye diğer işletmecilerin erişim taleplerini kabul etme yükümlülüğü getirebilir.” hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda alternatif işletmecilerin taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi yöntemlerine dayalı arama hizmeti ile birlikte abonelere sabit şebekeye erişim hizmetini de sunabilmesi ve müşterinin tamamen alternatif işletmecinin müşterisi haline gelmesi böylece alternatif işletmecilerin yerleşik işletmeciyle rekabet edebilecek hizmetler sunabilmeleri açısından toptan hat kiralama hizmeti sunma yükümlülüğünün getirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

7.3. Taşıyıcı Seçimi ve Taşıyıcı Ön Seçimi Yükümlülüğü

Piyasaya girecek işletmecilerin müşteri kazanabilmeleri için söz konusu işletmecilerin müşterilerine taşıyıcı seçimi veya taşıyıcı ön seçimi yöntemleri ile arama yapabilme imkânını sağlamaları gerekmektedir. Söz konusu imkânın oluşabilmesi için Türk Telekom'un kendi şebekesinde yapacağı değişiklikler ile bu iki hizmetin verilebilmesini mümkün kılması gerekmektedir.

EHK'nin 33'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında; “Kurum, işletmecilere taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi uygulama yükümlülüğü getirebilir. İlgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeciler, şebekelerinde Kurum düzenlemeleri doğrultusunda taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi uygulamakla yükümlü kılınabilir.” hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda kullanıcıların tercihlerine göre taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi yöntemlerin kullanarak sabit telefon şebekesine erişebilmeleri gerekmektedir. Mevcut durumda Türk Telekom tarafından taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi hizmetleri

sunulmaktadır. Dolayısıyla alternatif işletmecilerin hizmet sunabilmesi için Türk Telekom'un taşıyıcı seçimi ve taşıyıcı ön seçimi yükümlülüğünün devam etmesi gerekmektedir.

7.4. Ayrım Gözetmeme Yükümlülüğü

Pazarda haksız rekabetin önlenmesi ve etkin rekabet ortamının sağlanması açısından büyük öneme sahip olan ayrım gözetmeme yükümlülüğüne ilişkin olarak EHK'nin 16'ncı maddesinin 5'inci fıkrasında: *“Kurum, erişim yükümlüsü işletmecilere, diğer işletmecilerin makul erişim taleplerini, bu Kanun hükümleri çerçevesinde karşılamalarına yönelik olarak eşitlik, ayrım gözetmeme, şeffaflık, açıklık, maliyet ve makul kâra dayalı olma yükümlülükleri ile erişim hizmetlerini kendi ortaklarına, iştiraklerine veya ortaklıklarına sağladıkları ile aynı koşul ve kalitede sunma yükümlülüğü getirebilir.”* hükmü yer almaktadır.

Ayrıca ayrım gözetmeme yükümlülüğü “Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği”nin 9 uncu maddesinde *“telekomünikasyon hizmetlerini sağlamak için kendi kullandıkları veya üçüncü şahısların telekomünikasyon hizmetlerini sunmak için gereksinim duydukları hizmetleri, söz konusu hizmetleri talep edenlere ayrım gözetmeksizin ve kendilerine uyguladıkları koşullarla temin etme yükümlülüğü”* olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda etkin rekabet ortamının sağlanması amacıyla erişim hizmetinin sunumu için Türk Telekom'a ayrım gözetmeme yükümlülüğünün getirilmesi gerekmektedir.

7.5. Şeffaflık Yükümlülüğü

Şeffaflık yükümlülüğünün getirilmesi ile birlikte piyasaya yeni girecek işletmecilerin doğru öngörüler içinde bulunmalarının yanında işletmeciler arasında ortaya çıkabilecek olası anlaşmazlıkların önüne geçilmesi de temin edilmiş olacaktır.

EHK'nin 16'ncı maddesinin 5'inci fıkrasında da: *“Kurum, erişim yükümlüsü işletmecilere, diğer işletmecilerin makul erişim taleplerini, bu Kanun hükümleri çerçevesinde karşılamalarına yönelik olarak eşitlik, ayrım gözetmeme, şeffaflık,*

açıklık, maliyet ve makul kâra dayalı olma yükümlülükleri ile erişim hizmetlerini kendi ortaklarına, iştiraklerine veya ortaklıklarına sağladıkları ile aynı koşul ve kalitede sunma yükümlülüğü getirebilir.” hükmü yer almaktadır. Ayrıca “Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği”nin Şeffaflık başlıklı 10’uncu maddesinde Kurumun ilgili pazarda EPG’ye sahip işletmecilere, “...*teknik özellikler, şebeke özellikleri, tedarik ve kullanıma ilişkin hüküm ve koşullar ile ücretler gibi belirli bilgileri aleni hâle getirme yükümlülüğü...*” getirebileceğine yer verilmektedir. Bununla birlikte “Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği”nin 16’ncı maddesinin 3’üncü fıkrası “*Arabağlantı yükümlüsü işletmeciler, ikinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, her hâlde ayırım gözetmeme, şeffaflık ve tarifelerini maliyet esaslı belirleme yükümlülüklerine tabidir.*” hükmünü içermektedir.

Bu kapsamda Türk Telekom’a şeffaflık yükümlülüğünün sabit telefon şebekesine erişim hizmeti sunumu için getirilmesi gerekmektedir.

7.6. Referans Erişim Tekliflerinin Hazırlanması ve Yayınlanması Yükümlülüğü

05.11.2008 tarih ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 19’uncu maddesinin 1’inci fıkrasında; “*Kurum, erişim yükümlüsü işletmecilere referans erişim teklifi hazırlama yükümlülüğü getirebilir.*” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm çerçevesinde Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği’nin 10’uncu maddesinde Kurumun, ayırım gözetmeme yükümlülüğü getirilen işletmecilere referans erişim ve/veya arabağlantı teklifleri hazırlama yükümlülüğü getirebileceğine yer verilmektedir.

Sektörde rekabetin sağlanması açısından en önemli hizmetlerden biri erişim hizmetleri olduğu düşünüldüğünde, tam rekabet ortamının sağlanmasını teminen, sektöre yeni girecek işletmeciler bakımından erişim koşullarının açık ve net bir şekilde belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Kurum tarafından onaylanacak olan referans arabağlantı teklifleri sunulan hizmetin kapsamını belirleyici bir role ve kritik bir öneme sahiptir. Zira referans erişim teklifinin yayınlanması ile piyasaya yeni giren işletmecilerin

erişim yükümlüsü işletmeciler ile yapacakları erişim anlaşmaları kapsamındaki belirsizlikler asgariye indirilmiş ve ileriye yönelik planlarını yapabilmeleri sağlanmış olmaktadır.

Bu itibarla, sabit şebeke erişim piyasasında EPG olduğu tespit edilen Türk Telekom'a referans erişim teklifi hazırlama ve yayımlama yükümlülüğü getirilmesi gerekmektedir.

7.7. Tarife Düzenlemelerine Tabi Olma Yükümlülüğü

EHK'nin 13üncü maddesinin 2'nci fıkrasının (b) bendinde *“İşletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde Kurum, tarifelerin onaylanması, izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin yöntemleri ve tarifelerin alt ve üst sınırları ile bunların uygulama usul ve esaslarını belirleyebilir”* hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda sabit telefon şebekesine erişim hizmetlerinin sunumu için ilgili piyasada etkin piyasa gücüne sahip olduğu tespit edilen Türk Telekom'a tarife düzenlemelerine tabi olma yükümlülüğünün getirilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Soru 17

Sabit telefon şebekesine erişim piyasasında etkin rekabetin sağlanması amacıyla belirtilen EPG'ye sahip işletmecilere getirilebilecek yükümlülüklerle ilişkin değerlendirmelere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

8. EPG'YE SAHİP İŞLETMECİLERİN ve YÜKÜMLÜLÜKLERİN BELİRLENMESİ

Sabit erişim hizmetleri piyasasına ilişkin olarak yapılan analiz ve değerlendirmeler ile “Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ve diğer ilgili elektronik haberleşme mevzuatı çerçevesinde;

- Türk Telekomünikasyon A.Ş.’nin sabit şebekeye erişim hizmeti piyasasında EPG’ye sahip işletmeci olarak belirlenmesi ve bu piyasada;
  - Erişim sağlama,
  - Toptan hat kiralama,
  - Taşıyıcı seçimi ve önseçimi,
  - Ayrım gözetmeme,
  - Şeffaflık,
  - Referans erişim teklifleri hazırlama ve yayımlama,
  - Tarife düzenlemelerine tabi olma,

yükümlülüklerine tabi olması gerekmektedir.

EK: SORU FORMU

Soru 1

Perakende seviyede sabit bir noktadan sunulan erişim hizmetinin kapsamına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılıyor musunuz? Görüşünüzü gerekçeleri ile birlikte detaylı biçimde ifade ediniz.

Soru 2

Arz ve talep yönlü ikame imkânları açısından erişim ve arama hizmetlerinin ayrı piyasalarda yer aldığı değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Görüşünüzü gerekçeleri ile birlikte detaylı biçimde ifade ediniz.

Soru 3

Mobil ve sabit erişim hizmetlerinin aynı ilgili piyasada yer almadığı görüşüne katılıyor musunuz? Görüşünüzü detaylı biçimde açıklayınız.

Soru 4

Talep yönlü ikame açısından analog ve ISDN BA hizmetlerinin aynı ilgili piyasada yer aldığı, ISDN PA hizmetinin ise yer almadığı görüşüne katılıyor musunuz? Görüşünüzü detaylı biçimde açıklayınız.

Soru 5

Perakende seviyede sabit şebekeye erişim hizmeti piyasasında kısa vadede arz yönlü ikame imkânının düşük olduğu yönündeki değerlendirmeyle aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 6

Mesken ve ticari kullanıcılara sunulan sabit erişim hizmetinin bu gün itibariyle aynı piyasa içinde tanımlanması gerektiği değerlendirilmesi ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 7

Perakende seviyede sabit şebekeye erişim hizmeti piyasası için ilgili coğrafi piyasanın ülke genelini kapsadığı görüşü ile aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 8

İlgili piyasanın tanımına ilişkin yapılan değerlendirmelere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 9

İlgili piyasada düzenleme yapılmasının gerektiği değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı ayrıntılı ve gerekçeli bir biçimde açıklayınız.

Soru 10

EPG'nin değerlendirilmesine ilişkin kriterlerin seçimi ve bu kriterlere verilen önem hususunda aynı düşüncede misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 11

Türk Telekom'un perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim hizmeti piyasasındaki pazar payının %100 olduğu hususunda aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 12

Türk Telekom'un kolayca tekrarlanamayan altyapıların kontrolünü elinde bulundurması nedeniyle anılan işletmecinin rakiplerine göre daha avantajlı bir konumda olduğu hususunda aynı fikirde misiniz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 13

Perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında dengeleyici alıcı gücünün çok düşük olduğu değerlendirmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 14

Türk Telekom'un erişim alt yapısını elinde bulundurması nedeniyle ilgili piyasalarda diğer işletmecilere göre avantajlı bir konumda olduğu değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.

Soru 15

Türk Telekom'un yurt geneline yayılmış dağıtım ve satış ağlarının söz konusu işletmecinin alternatif işletmecilere kıyasla daha etkin bir pazarlama ve dağıtım ağına sahip olmasına yol açtığı değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.

Soru 16

Kısa vadede perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim piyasasında Türk Telekom'un piyasa gücünü koruyacağı değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçeli biçimde açıklayınız.

Soru 17

Sabit telefon şebekesine erişim piyasasında etkin rekabetin sağlanması amacıyla belirtilen EPG'ye sahip işletmecilere getirilebilecek yükümlülüklerle ilişkin değerlendirmelere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

İletişim Bilgileri

Adres : Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu,
Yeşilirmak Sokak, No:16, 06430, Demirtepe, Ankara
Tel : 0 312 294 71 26 veya 294 71 19
Faks : 0 312 294 71 65
E- posta : ftezel@btk.gov.tr, meozek@btk.gov.tr